OKTOBER 2026, NUMMER 26.4

HISTOVISIE

Artikelen over de geschiedenis van de Hanzestad Hasselt

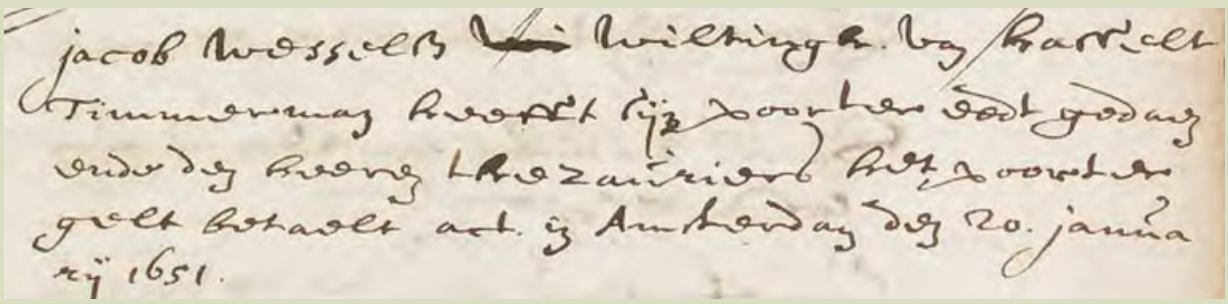

In dit Jacob Wesselsz Wiltingh?

JACOB WESSELSZ WILTINGH

Wie zou dit moeten zijn? Volgens deskundigen zou Jacob Wessels Wiltingh zijn. Hij is uit Hasselt afkomstig en vestigt zich in januari 1651 als poorter in Amsterdam. Hij betaalt hiervoor 50 gulden.

Geen onbemiddelde jongeman dus. Amsterdam oefende in die tijd grote aantrekkingskracht. Hier viel veel geld te verdienen. Door de uitbreidingsplannen was er genoeg emploi voor een ondernemende meestertimmerman. Zijn (waarschijnlijke) neven Coop Roelofsz Hoyer en Jan Roelofsz Boltingh hebben waarschijnlijk hem daartoe overgehaald.

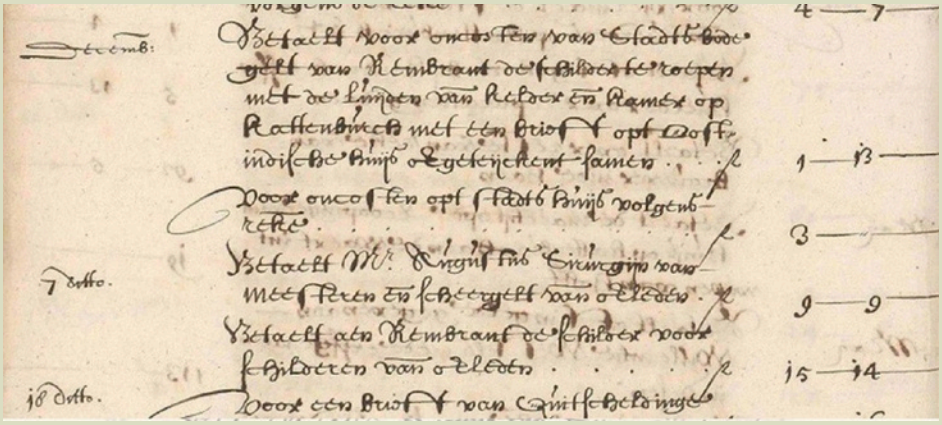

Geschreven door
Frits Schmidt

Beiden waren kort voor 1650 uit Dwingelo naar Amsterdam verhuisd. Het waren bakkers. Hun moeder moet bijna wel een zuster van Jacobs vader zijn geweest.
Er zijn van Dwingeloo weliswaar geen doop-, trouw en begraafboeken van voor 1700 beschikbaar, maar andere bronnen geven wel aan dat de naam Wiltingh ook in die contreien voorkwam.

Jacob Wesselz Wiltingh
Jacob was ouder dan 25 jaar toen hij naar Amsterdam trok. In de tweede helft van de jaren vijftig van de zeventiende eeuw zien we hem optreden als aannemer van grote projecten. Zo verzorgde hij voor 2.050 gulden de betimmering van het dak van de kerk in 's-Graveland. Dat was inclusief loon en materialen.
Via de architect van de kerk werd hij ook betrokken bij de bouw van het nieuwe stadhuis op de Dam. Samen met een collega verzorgde hij het timmerwerk aan het dak. Het leverde hem 6.000 gulden op, maar ook hier moesten de arbeidslonen en materiaalkosten nog van af.
Bovendien kregen ze ook nog een boete vanwege te late oplevering.
De groei van Amsterdam maakte dat hij ook optrad als projectontwikkelaar. Zo kocht hij in 1655 met zijn neef Coop Roelofsz voor 1.017 gulden een huis in de Jonkerstraat. Een lange en nauwe straat in een armoedige buurt.
Toch was zes jaar later de waarde van de woning toegenomen tot 3.600 gulden.
In 1660 bouwde hij samen met een compagnon in de Grote Kattenburgerstraat een vijftal woningen. Drie gingen er naar zijn compagnon en van de resterende twee verkocht Jacob er een.
Een echt winstgevend project werd het niet. De woningen verzakten, waardoor er extra geheid moest worden. Vervolgens moest uiteraard de straat weer opgehoogd worden.

Rembrandt
Aanvankelijk moet het Jacob voor de wind zijn gegaan. Zelfs zodanig dat hij besloten moet hebben om een portret van zichzelf te laten maken. En niet bij zo maar een schilder maar bij een van de bekendste. Hij zal er zo'n 90 gulden voor hebben betaald.
Dat bedrag hoefde hij niet ineens te betalen. Dat gebeurde in delen.
Na zijn dood in 1661 stond er nog een bedrag van vijftien gulden en veertien stuivers open.
Jacob stierf in mei 1661. Op de 17de van die maand werd hij begraven in de Nieuwe Kerk. De kosten bedroegen 10 gulden en 13 stuivers.
De gasten werden goed onthaald. De status moest immers overeind worden gehouden. Ook al was de boedel overdekt met schulden.

Open staande schuld van 15 gulden en 14 stuivers

Geschreven door Frits Schmidt

Zijn nalatenschap

Jacob was zeer waarschijnlijk ongehuwd. Een neef Jan Hendricxen Wiltingh en Jacobs zuster Willemtie Wessels waren zijn erfgenamen. Beiden waren in 1661 nog minderjarig. Veel viel er niet te halen. Jacob zelf woonde in een huurhuis aan de Rouaanse Kade. Zijn neven Coop Roelofsz Hoijer en Jan Roelofsz Boltingh werden aangesteld als executeurs.
Opmerkelijk overigens dat beiden bij hun aankomst uit Dwingeloo nog hebben gewoond in de Dirk van Hasseltsteeg.
Coop was op 29-jarige leeftijd in 1647 in Amsterdan getrouwd met Trijntje Swanenberg. En zijn broer Jan trouwde in 1650 op 32-jarige leeftijd met Marrittie Abrahams. Beide broers waren bijna even oud. Waarschijnlijk was Jacob Wesselsz Wiltingh zelf een paar jaar jonger.
Veel viel er niet te verdelen. De erfenis leverde bijvoorbeeld voor Jan Hendricxen niets op. Hij was door Jan Boltingh in de kost genomen. In 1665 vertrok hij naar Indië. Voor zijn vertrek liet hij een testament opmaken, waarin hij bepaalde dat zijn gage bij zijn dood aangewend mocht worden voor delging van de schuld van 661 gulden die hij bij Jan Roelofsz nog had uitstaan.
Jan Hendricxen zal zijn schuld nooit hebben afgelost want hij keerde niet met de Cecilia van de Hoornse Kamer in Holland terug.

Het schilderij

Wat is er met dit schilderij gebeurd? We weten het niet. Het testament dat Jacob een week voor zijn begrafenis bij notaris Gerrit Steeman liet opmaken, is bij de brand van 1762 verloren gegaan. We weten dus niet wie wat geërfd heeft.
Het meest logische is dat het portret bij zijn zuster Willemtie terecht is gekomen, maar zekerheid ontbreekt. Het is zelfs helemaal niet zeker dat de op het titelblad afgebeelde man Jocob Wesselsz Wiltingh is. Het was nog het enige onbekende portret. Dus logisch dat dit aan Jacob gekoppeld werd.
Bovendien is het in dezelfde tijd gemaakt. Maar veel zeventiende werken zijn verloren gegaan en dat kan ook met het schilderij van Jacob gebeurd zijn.

Bronnen

M. Ponte and E. Schmitz (2021). Rembrandt paints master carpenter Jacob Wesselsz Wiltingh. An unknown Rembrandt from the archive of the Amsterdam notaries. Kroniek van het Rembrandthuis 2021, 18-29
Stadsarchief Amsterdam

